

Bezwaren tegen het wetsvoorstel tot uitbreiding van de Wet publieke gezondheid met 'verplichtende collectieve maatregelen'

Van: Vereniging de Vierde Golf
Aan: Leden van de Tweede en Eerste kamer alsmede aan overige geïnteresseerden
Datum: 6 oktober 2022
Betreft: Bezwaren tegen de beoogde uitbreiding van de Wet publieke gezondheid ("Wpg") met 'verplichtende collectieve maatregelen'¹, verder "het wetsvoorstel"

In dit memo bespreekt de Vierde Golf haar bezwaren tegen het wetsvoorstel. De Vierde Golf is een vereniging die het onder andere tot haar missie rekent om het belang van grondrechten te bewaken, in het bijzonder in tijden van crisis.

Voor een nadere toelichting of overleg kunt u contact met ons opnemen via [REDACTED]. Als u meer over ons wilt weten verwijzen we u ook graag naar onze website www.vierdegolf.org.

Samenvatting

Het wetsvoorstel beoogt het bestaande instrumentarium ter bestrijding van infectieziekten uit te breiden met een aantal maatregelen die ook in de periode 2020 - 2022 zijn ingezet. Een evaluatie van werkzaamheid van de maatregelen alsmede van de daardoor veroorzaakte schade is echter uitgebleven. De maatregelen vormen een beperking van grondrechten die ten koste gaat van de maatschappelijke samenhang en (geestelijke) gezondheid en die bepaalde kwetsbare groepen in onze maatschappij onevenredig hard raken. Het wetsvoorstel verandert structureel hoe wij infectieziekten bestrijden, met het risico dat dit soort maatregelen steeds frequenter en laagdrempeliger, en soms ook op oneigenlijke gronden, worden genomen. De maatregelen werden de afgelopen periode uitsluitend toelaatbaar geacht omdat zij tijdelijk waren en zij horen niet thuis in een structureel wettelijk kader. De Vierde Golf² bepleit dat de Wpg niet met deze maatregelen wordt uitgebreid. Toekomstige epidemieën kunnen worden bestreden met het bestaande wettelijk instrumentarium. Het parlement is waar nodig in staat om snel en adequaat te reageren, adaptief, op de dan spelende omstandigheden en voor zolang als nuttig, noodzakelijk en proportioneel is.

Naast kritiek op het wetsvoorstel als zodanig (nr 1 t/m 3) plaatsen wij kanttekeningen bij deelaspecten daarvan:

- *Zonder voorafgaande evaluatie kan niet geoordeeld worden dat de maatregelen kunnen dienen voor het beoogde doel: het effectiever bestrijden van infectieziekten (zie ook nr. 6 t/m 9).*

¹ Wijziging van de Wet publieke gezondheid in verband met de bestrijding van een epidemie van infectieziekten behorend tot groep A1, of een dreiging daarvan. Kamerstuk 36194, nr. 2.

Dit memorandum is deels gebaseerd op de reactie van de Vierde Golf op de internetconsultatie over dit wetsvoorstel.

² De Vierde Golf

- Van het coronatoegangsbewijs is vastgesteld dat het niet of nauwelijks werkt en alleen al om die reden kan het niet in de wet worden opgenomen (ook niet via de vangnetbepaling). Het leidt bovendien tot ongelijke behandeling, vaccinatiedrang die de lichamelijke integriteit aantast, burgers die burgers moeten controleren en een aantasting van de persoonlijke levenssfeer (zie ook nr. 10 en 11).
- De aanwijzing van A1-ziektes bij ministeriële regeling maakt parlementaire controle alleen achteraf mogelijk (zie ook nr. 13).
- De in artikel 58d opgenomen vangnetbepaling geeft te veel vrijheid om het parlement buiten spel te zetten en is zelfs voor de tijdelijke wet door de Tweede Kamer als te verstrekkend beoordeeld (zie ook nr. 14).
- De invoering van maatregelen vindt plaats bij ministeriële regeling volgens een ondeugdelijk gebleken procedure (zie ook nr. 15).
- Tegen de uitdrukkelijke wens van de meerderheid van de Eerste Kamer in, behelst het voorstel geen voorafgaande toetsing van de invoering van maatregelen door die Eerste Kamer (zie ook nr. 16).
- Toetsing aan proportionaliteit en subsidiariteit van maatregelen (ook achteraf door de rechter) is met dit voorstel onvoldoende geborgd (zie ook nr. 17 en 18).
- Het afwegingskader voor de inzet van maatregelen kent geen uitdrukkelijke toets ten aanzien van de schadelijke effecten van de maatregelen (zie ook nr. 19 en 20)

Het kabinet erkent dat het wetsvoorstel het gevolg is van haastwerk. Het is nu aan de medewetgever om zich niet mee te laten slepen door de vermeende tijdsdruk en voldoende ruimte te geven aan voorafgaand (maatschappelijk) debat.

Bezwaren tegen het wetsvoorstel als zodanig

1. Het wetsvoorstel is in essentie een keuze voor het in kunnen voeren van collectieve maatregelen die een aantasting vormen van zowel de open samenleving als de meest intieme levenssfeer. De met dit voorstel gereguleerde maatregelen vormen een ingrijpende beperking van grondrechten en gaan (mede daardoor) bovendien ten koste van het sociale weefsel van de samenleving en (geestelijke) volksgezondheid. Ze raken de meest kwetsbare groepen (jongeren, minder draagkrachtigen en ouderen) in onze maatschappij onevenredig hard. De beoogde maatregelen miskennen de persoonlijke verantwoordelijkheid van zowel individuen als groepen en dreigen deze zelfs te ondermijnen. De 'angst voor de ander' - als bron van infectie en/of als 'ongeteste' of 'ongevaccineerde'³ - wordt met dit wetsvoorstel geïnstitutionaliseerd. Dat werkt niet alleen polarisatie en ongerechtvaardigd onderscheid in de hand, maar leidt ook tot onnodige segregatie, zelfisolatie en vereenzaming. Het vastleggen van de thans voorgestelde maatregelen leidt bovendien tot oneigenlijk gebruik, zoals het sluiten van scholen om ouders te dwingen thuis te blijven en het DCC als argument om jongeren over te halen tot vaccinatie, in strijd met het advies van de Gezondheidsraad.
2. De beoogde maatregelen horen niet thuis in een structureel wettelijk kader. De memorie van toelichting bij de invoering van de Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19 bepaalde destijds:

"Het einde van een epidemie is moeilijk precies vast te stellen, omdat het virus aanwezig blijft en hernieuwde uitbraken niet kunnen worden uitgesloten. De directe dreiging van de ziekte kan echter ook verminderd worden door de beschikbaarheid van een goede behandeling of geneesmiddel en

³ Het wetsvoorstel zoals dat nu voorligt maakt onderscheid op vaccinatiestatus mogelijk bij inreizen in Nederland. Uit de Memorie van Toelichting valt verder af te leiden dat het kabinet ervan uitgaat dat verder onderscheid mogelijk kan worden gemaakt op grond van de beoogde vangnetbepaling ex. Art. 58d

door verhoging van de weerstand in de samenleving, bijvoorbeeld met een vaccin. Zodra de situatie het mogelijk maakt, worden de vastgestelde maatregelen afgeschaald. Op het moment dat er ook van een directe dreiging geen sprake meer is, kan hoofdstuk Va vervallen.⁴

De reden voor deze tijdelijkheid is duidelijk: de maatregelen grijpen in op ons rechtssysteem op een wijze die daar niet bij past. Enkel de noodsituatie maakte dat we tijdelijk anders besloten. Het huidige wetsvoorstel doet precies het tegenovergestelde. De noodmaatregelen worden nu blijvend in de wet opgenomen en kunnen bovendien niet alleen ter bestrijding van Covid-19 worden ingezet maar ter bestrijding van alle ziekteverwekkers die door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 'op gevoelen van de ministerraad' als A1 ziekte worden aangemerkt.

3. De maatregelen werden in de afgelopen periode enkel toelaatbaar geacht juist omdat ze niet structureel in een wettelijk kader werden opgenomen. Het grootste deel van de tekst van de permanente wet is echter een regelrechte kopie van de tekst van de tijdelijke wet, zonder dat rekening is gehouden met het wezenlijk andere karakter van het huidige, de coronapandemie overstijgende, voorstel. Wij brengen de wens van de Raad van State in herinnering "*dat de Twm ook daadwerkelijk een tijdelijke wet zal zijn*"⁵. Aan die wens wordt geen gehoor gegeven door een belangrijk deel van de bevoegdheden uit die tijdelijke wet vrijwel ongewijzigd in een definitieve wet op te nemen. Wij bepleiten dan ook primair dat de Wpg niet wordt gewijzigd. Toekomstige epidemieën kunnen bestreden worden binnen het bestaande wettelijke kader en als dat onverhoopt niet afdoende blijkt is het aan de regering om samen met de Tweede en Eerste Kamer die maatregelen te treffen die op dat moment noodzakelijk blijken te zijn.

Bezwaren tegen onderdelen van het wetsvoorstel

4. Ook als de medewetgever een wetswijziging wel zinvol acht, moet geconstateerd worden dat het wetsvoorstel niet de drie doelen dient die het volgens de Memorie van Toelichting⁶ beoogt te dienen, te weten:
 - het creëren van een structureel wettelijk kader voor de bestrijding van een epidemie of een directe dreiging daarvan.
 - Het creëren van passende parlementaire betrokkenheid.
 - Het zo min mogelijk beperken van de uitoefening van grondrechten.De Memorie van Toelichting geeft als aanleiding voor het voorstel overigens dat "*De covid-19-epidemie heeft geleid tot een zeer omvangrijke en langdurige crisis in Nederland.*" Zonder de ernst en impact van de epidemie te ontkennen, wijzen wij erop dat het niet de epidemie is, maar de genomen maatregelen die tot de crisis hebben geleid. De maatregelen zijn geen natuurwet maar het gevolg van politieke keuzes.
5. Wij zetten per doel uiteen dat en waarom dit wetsvoorstel niet bijdraagt aan de genoemde doelen. Daar betrekken wij ook het (corona)toegangsbewijs bij. Hoewel een dergelijk bewijs nu geen onderdeel uitmaakt van het wetsvoorstel, wordt er in de memorie van toelichting, door de Raad van State en door het MIT meermaals aan gerefereerd en te voorzien valt dat dit ook onderdeel uit zal maken van het parlementaire debat.

⁴ Kamerstukken 35 526, nr. 3, p. 12/13

⁵ Bijlage bij Kamerstuk 25 295, nr. 1838, p. 1

⁶ Kamerstukken 36 194 nr. 3, p. 5/6

Doel 1: Het creëren van een structureel wettelijk kader voor de bestrijding van een epidemie of een directe dreiging daarvan.

6. Volgens de regering is het doel van de uitbreiding van de Wpg met verplichtende collectieve maatregelen om te komen tot "effectievere bestrijding van toekomstige epidemieën"⁷. Om dit doel te kunnen dienen zal eerst vast moeten staan dat de beoogde maatregelen werkzaam zijn ter bestrijding van een epidemie en dat dit ook opweegt tegen de schade. Dat is nu niet het geval en dit vergt dan ook een voorafgaande evaluatie van die maatregelen.

7. De maatregelen ter bestrijding van de coronapandemie waren onbekend en onbewezen. Dat is ruim twee jaar na aanvang van de pandemie niet anders. Een motie om het kabinet op te roepen om de effectiviteit van de maatregelen te onderzoeken werd door de volledige oppositie gesteund⁸. Toch heeft het kabinet dat onderzoek geweigerd. Het gevolg is dat nut, effectiviteit en noodzaak van de collectieve maatregelen tegen Covid-19 niet zijn onderzocht, net zomin als hoe de door de maatregelen veroorzaakte schade zich verhoudt tot het beoogde doel. Het wetsvoorstel is blijkens het concept van de Memorie van Toelichting enkel gebaseerd op de redenering dat maatregelen effectief en noodzakelijk zijn:

"Het belang om collectieve maatregelen te kunnen treffen op landelijk niveau in het geval zich een infectieziekte met pandemisch potentieel voordoet, is gebleken tijdens de covid-19-epidemie".

Dit standpunt wordt slechts onderbouwd met een wel heel algemene redenering:

"Met het wetsvoorstel wordt mogelijk gemaakt dat er collectieve maatregelen genomen kunnen worden om infectieziekten met pandemisch potentieel te bestrijden. Bestrijding van een dergelijke infectieziekte vindt voornamelijk plaats doordat het contact tussen mensen wordt beperkt".

8. Als onderbouwing van het nut en de noodzaak van de maatregelen is dit onvoldoende. Beperken de maatregelen het contact of verplaatsen ze het alleen maar? En zo ja, wat is daarvan het effect op de verspreiding? We hebben uitgebreid geëxperimenteerd met deze maatregelen en moeten daar eerst lering uit trekken. Zolang niet is onderzocht of de maatregelen werken, kan niet gezegd worden dat deze bijdragen aan de bestrijding van een epidemie of een directe dreiging daarvan. Daarmee voldoet het kabinet niet aan de motie Tielen⁹ die, onder andere, verzoekt om een onderbouwing van de effectiviteit van maatregelen¹⁰. Onder artsen, epidemiologen en gezondheidswetenschappers bestaat geen consensus over de vraag of de maatregelen effectief zijn geweest, en of de eventuele gezondheidswinst heeft opgewogen tegen de gezondheidsschade.

9. De regering is er door diverse partijen, waaronder het Adviescollege regeldruk en de Vierde Golf, op gewezen dat gezien het ontbreken van enige evaluatie, het wetsvoorstel niet beoordeeld kan

⁷ Kamerstukken 36 194, nr 3, p. 3

⁸ Motie Agema van 16 februari 2022, kamerstukken 25 295, nr. 1789

⁹ Motie Tielen van 11 april 2022, kamerstukken 36 042, nr. 11

¹⁰ Zie ook de vereisten van het Inter-Institutioneel Akkoord (IIA) tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over Beter Wetgeven (II-Akkoord Beter Wetgeven), van 13 april 2016, Pb EU, 12 mei 2016, L 123/1. Onder meer vereisen de Richtsnoeren de voorafgaande uitvoering van een effectbeoordeling waarin opties voor beleid worden geformuleerd en de effecten van deze opties zijn beoordeeld. De effectbeoordeling moet onder meer een geïntegreerde benadering hanteren waarbij de sociale, economische en milieueffecten van een diversiteit aan opties voor beleid worden beoordeeld.

worden¹¹. De regering heeft geweigerd om de maatregelen tijdig te evalueren en frustreert bovendien uitvoering van evaluatie door onafhankelijke onderzoekers, door toegang tot data te weigeren of ernstig te vertragen.

10. De regering heeft slechts één van de maatregelen wél laten onderzoeken: het coronatoegangsbewijs. De resultaten van dit onderzoek zijn bij brief van 17 januari 2022 aan de Tweede Kamer toegezonden¹². Resultaat van het onderzoek: het werkt niet of hooguit nauwelijks:

"In de optimale situatie kan het invoeren van 2G op alle andere locaties dan school, thuis en werk in januari 2022 leiden tot een 9,8% reductie van het reproductiegetal en bij 3G is dit 5,4%. De bovenstaande cijfers gaan over de optimale situatie, waarbij we ervan uitgaan dat het coronatoegangsbewijs veel invloed heeft op het gedrag van ongevaccineerden die geen lange termijn CTB hebben. Het gedragsonderzoek laat echter zien dat een grote groep ongevaccineerden voor alternatieve activiteiten met andere mensen dan hun gezinsleden zal kiezen als zij geen toegang meer hebben tot bepaalde locaties. Daardoor vervangen zij contacten met een hoog besmettingsrisico voor andere contacten met een hoog besmettingsrisico, waardoor de effectiviteit van 2G en 3G CTB lager zal zijn dan in de optimale situatie."

11. Dit nog los van de meer principiële bezwaren tegen deze maatregel, die niet voor niets omstreden is. Ook als deze maatregel wel effectief zou zijn, zou dat onze bezwaren niet wegnemen. Een toegangsbewijs leidt tot ongelijke behandeling, vaccinatiedrang die de lichamelijke integriteit aantast, burgers die burgers moeten controleren en een aantasting van de persoonlijke levenssfeer. Dit alles met als gevolg een enorme tweedeling in de maatschappij en ten koste van een deel van de maatschappij dat alle vertrouwen verliest in ons politieke bestel, met alle gevolgen van dien.

Doel 2: Het creëren van passende parlementaire betrokkenheid

12. De Vierde Golf wijst op vier elementen die aan een passende parlementaire betrokkenheid in de weg staan.

Aanwijzing als A1-ziekte bij ministeriële regeling maakt parlementaire controle alleen achteraf mogelijk

13. Voor het aanwijzen van een infectieziekte als A1 ziekte is geen voorafgaande instemming van de Staten-Generaal vereist. De ratificatie van het plaatsen van een ziekte op de A1-lijst als bedoeld in artikel 20 lid 4 Wpg vindt achteraf plaats (in het geval van Corona duurde dat ruim twee jaar). Dit betekent dat in de toekomst geen wetswijziging, en het daarbij horende zorgvuldige afwegingskader, nodig zal zijn voorafgaand aan het invoeren van dit soort maatregelen, ook niet ter bestrijding van andere infectieziekten dan Covid-19. Het enige criterium daarbij is dat het aanmerken als A1 ziekte in het belang van de volksgezondheid moet zijn. Dat criterium is te laagdrempelig en onvoldoende specifiek, gelet op de aard van de daarmee gepaard gaande gevolgen.

De vangnetbepaling geeft te veel vrijheid om het parlement buiten spel zetten.

¹¹ Kamerstukken Tweede Kamer 36194, nr. 3, p. 62. Zie ook de reactie van de Vierde Golf in de internetconsultatie op <https://www.internetconsultatie.nl/eerstetrancheraanpassingwpg/reactie/ff9e1d7a-86c2-4d1a-acc1-51ce0395715e>.

¹² Bijlage bij de brief van de Minister van VWS aan de Tweede Kamer van 17 januari 2022, kamerstukken 35 973, nr. 11

14. Het is de kennelijke wens van de regering om in de Wpg alsnog een permanente vangnetbepaling op te nemen¹³ die het de Minister mogelijk maakt om andere maatregelen dan de bij wet voorziene maatregelen in te voeren, waarbij in de memorie van toelichting het coronatoegangsbewijs uitdrukkelijk als zo'n maatregel wordt genoemd. Dat is op zijn minst opvallend, aangezien een vrijwel gelijklopende bepaling in de tijdelijke wet¹⁴ destijds door de volledige Tweede Kamer onwenselijk werd geoordeeld. De Vierde Golf verwijst graag naar de toelichting bij het amendement Van Raak en Van der Staaij waarmee de vangnetbepaling met algemene stemmen uit de tijdelijke wet werd geschrapt:

*"Indieners zien het belang van het snel kunnen handelen door de regering ten tijde van een pandemie. De vangnetbepaling in artikel 58s geeft de Minister echter te veel vrijheid om het parlement buiten spel te zetten en zelfstandig vergaande beslissingen te kunnen nemen. Indieners achten een dergelijk artikel dan ook disproportioneel. Het wetsvoorstel biedt voldoende mogelijkheden voor het stellen van regels. In geval van nood kan ook via een aanvullend wetsvoorstel met parlementaire betrokkenheid ruimte gevraagd worden voor extra ruimte voor maatregelen"*¹⁵.

De Vierde Golf concludeert dat deze toelichting één op één van toepassing is op de thans voorgestelde vangnetbepaling.

Toetsing maatregelen enkel bij ministeriële regeling volgens een ondeugdelijk gebleken procedure

15. De beoogde wetswijziging maakt het mogelijk om maatregelen op dezelfde wijze in te voeren als in de afgelopen twee jaar, via een ministeriële regeling. De Vierde Golf brengt in herinnering hoe dat er in de praktijk uitzag: op zondag lekten de plannen uit, op dinsdag vond de persconferentie plaats, op woensdag werden plannen en OMT-advies pas naar de Kamer gestuurd waarna de Kamer op donderdag over de dan reeds de facto voldongen feiten mocht praten en daardoor hooguit hier en daar nog een nuance aan kon brengen. Die handelwijze doet geen recht aan de grondige parlementaire toetsing die het inperken van grondrechten vereist¹⁶. De Vierde Golf brengt ook in herinnering dat de Raad van State het instrument van de ministeriële regeling destijds enkel aanvaardbaar achtte gelet op het tijdelijke karakter van de wet¹⁷. In een recenter advies van 20 april 2022¹⁸ adviseert de Raad van State dan ook om de invoering van collectieve maatregelen via een algemene maatregel van bestuur, en dus niet via een ministeriële regeling, te doen plaatsvinden. Gewaarborgd dient te worden dat de Staten-Generaal voldoende tijd en middelen heeft om de voor- en nadelen van voorgenomen maatregelen deugdelijk af te kunnen wegen. Dat is nu onvoldoende het geval.

Geen toetsing van de invoering van maatregelen door de Eerste Kamer

16. Het wetsvoorstel voorziet enkel in parlementaire controle door de Tweede Kamer en niet ook door de Eerste Kamer. Juist omdat bij de maatregelen steeds grondrechten in het geding zijn, ligt een

¹³ Het voorgestelde Artikel 58d lid 1 en 2 Wpg

¹⁴ Het destijds voorgestelde artikel 58s lid 1 Wpg

¹⁵ Amendement Van Raak en Van der Staaij, van 15 september 2020, Kamerstukken 35526, nr. 15

¹⁶ Zie ook: Communauté Genevoise d'Action Syndicale (CGAS) v. Switzerland, EHRM, 15 maart 2022

¹⁷ Kamerstuk 35 526, nr. 4, p. 4

¹⁸ Bijlage bij Kamerstuk 25 295, nr. 1838, p. 5

controle door ook de Eerste Kamer in de rede. Een meerderheid van de Eerste Kamer deelt dat standpunt overigens, zo liet zij in een brief aan de minister van VWS¹⁹ weten:

“De Eerste Kamer heeft er steeds op aangedrongen dat zij (mede)beslissende zeggenschap dient te krijgen met betrekking tot het toekennen en in werking stellen en houden van bevoegdheden tot het treffen van collectieve maatregelen alsmede omtrent de inhoud van de maatregelen die met toepassing van die bevoegdheden worden vastgesteld.”

Deze brief heeft niet geleid tot aanpassing van het conceptwetsvoorstel waardoor het huidige voorstel niet voorziet in betrokkenheid van de Eerste Kamer bij het invoeren van dwingende collectieve maatregelen.

Doel 3: Het zo min mogelijk beperken van de uitoefening van grondrechten

17. De Memorie van Toelichting stelt dat het doel van het zo min mogelijk beperken van grondrechten vooral wordt bereikt door de toetsing van proportionaliteit uitdrukkelijk in de wet op te nemen. Het eerste wat daarbij opvalt is dat de Memorie van Toelichting slechts 13 van de 134 pagina's besteedt aan de verhouding van de maatregelen tot grond- en mensenrechten²⁰.
18. Hoewel het streven om de proportionaliteitstoets nadrukkelijk in de wet op te nemen een nobel streven is, zet het weinig zoden aan de dijk. Ook zonder deze uitdrukkelijke verwijzing dienen grondrechtenbeperkende regels immers te voldoen aan het proportionaliteitsbeginsel, alsmede aan het subsidiariteitsbeginsel. Het probleem is vooral dat de rechter op grond van de vrijwel gelijklopende bepaling in de tijdelijke wet steeds slechts marginaal aan deze beginselen heeft getoetst. De Vierde Golf zou het een hele verbetering vinden als het wetsvoorstel – het beoogde artikel 58b Wpg – duidelijk(er) maakt dat een rechter de invoering van maatregelen steeds ten volle kan toetsen aan grondrechten en steeds moet onderzoeken of de inbreuken daarop wel voldoen aan het proportionaliteits- en het subsidiariteitsbeginsel. Dat is ten ene male belangrijk - en ook in overeenstemming met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens²¹ - als de toets vooraf blijft zoals hij op grond van het wetsvoorstel is: alleen door de Tweede Kamer en binnen een week na toezending van de ministeriële regeling.
19. Het toepassingskader van de wet²² kenmerkt zich overigens door een eenzijdige focus op het bestrijden van een epidemie. Het afwegingskader voor de inzet van de maatregelen kent geen uitdrukkelijke toets van de schadelijke effecten van de maatregelen; de nadelige effecten op het gebied van (geestelijke) welzijn, sociale cohesie, economie en ecologie. De ervaring van de afgelopen jaren heeft geleerd dat ook in de praktijk weinig oog bestond voor de schadelijke effecten en vooral werd gelet op de epidemiologische gevolgen van het wel of niet nemen van maatregelen. Dat is des te meer reden om de maatschappelijke gevolgen en schade van maatregelen uitdrukkelijk onderdeel te maken van het toepassingskader. In dit verband wijzen wij op uitdrukkelijk op de zevende vraag uit het Integraal Afwegingskader - wat zijn de gevolgen van invoering van de maatregelen voor burgers

¹⁹ Brief van 11 juli 2022 van Peter Nicolai, mede namens Rik Janssen (SP), Margreet de Boer (GL), Hamit Karakus (PvdA), Annabel Nanninga (fractie Nanninga), Ton Raven (OSF), Henk Otten (fractie Otten), Alexander van Hattem (PVV), Martine Baay (50PLUS), Johan Dessing (FvD), Paul Frentrop (fractie Frentrop)

²⁰ Dat is inclusief de bespreking van het Europese verdragsrechtelijke beginsel van “vrij verkeer”, de kinderrechten en de Dienstenrichtlijn(2006/123/EG), Kamerstukken 36194, nr. 3, p. 41-54

²¹ Zie opnieuw: Communauté d'Action Syndicale (CGAS) v. Switzerland, EHRM, 15 maart 2022

²² Het voorgestelde art. 58b Wpg.

en bedrijven? – en geven wij in overweging om in de wet een verplichting op te nemen om de integrale afweging bij het invoeren van maatregelen openbaar te maken en deze ook gelijktijdig met de voorgestelde regeling aan de medewetgever ter hand te stellen.

20. Wat daar ook van zij, zolang niet bekend is of, en in hoeverre, de maatregelen effectief zijn, is het niet mogelijk is om te toetsen of de maatregelen proportioneel zijn (niet-werkende maatregelen zijn immers per definitie niet proportioneel) en dat betekent weer dat een inperking van grondrechten niet kan worden gerechtvaardigd. Dit fundamentele gebrek kan niet omzeild worden door die grondrechtentoets – zoals het wetsvoorstel beoogt – pas uit te voeren bij het concreet invoeren van collectieve maatregelen bij ministeriële regeling. Het is de taak van de wetgever om deze definitieve regeling op voorhand te toetsen. Zonder voorafgaande evaluatie is dat niet mogelijk.

Conclusie en afsluitende opmerkingen

21. Dit wetsvoorstel maakt een belangrijk deel van de tijdelijke wet van de afgelopen jaren definitief zonder dat is onderzocht of de beoogde collectieve maatregelen effectief zijn en zonder dat de schadelijke neveneffecten daarvan in kaart zijn gebracht. Wat enkel voor Covid-19 gold gaat voor alle infectieziekten gelden die door de Minister worden aangewezen. Daarbij wordt enkel ingezet op grondrechtbeperkende maatregelen terwijl minder ingrijpende maatregelen – ventilatie, opschaalbare zorg, goede voorlichting - genegeerd worden.
22. Het kabinet erkent dat dit wetsvoorstel het gevolg is van haastwerk²³. Kennelijk wilde men het wetsvoorstel nog voor de herfst indienen. Niet duidelijk is of het kabinet er nu ook op aanstuurt dat het wetsvoorstel met spoed wordt aangenomen maar haastig spoed is zelden goed. Het wetsvoorstel verandert structureel hoe wij infectieziekten bestrijden, waarmee we riskeren dat dit soort maatregelen steeds frequenter en laagdrempeliger worden genomen. De Vierde Golf roept op tot bezinning en tot maatschappelijk debat. Daarbij hoort ook dat de volksvertegenwoordiging zich niet laat meeslepen door de waan van de dag en dat voldoende tijd wordt genomen om het wetsvoorstel te behandelen.
23. Het wetsvoorstel wil permanent maken wat tijdelijk was, algemeen maken wat incidenteel is en normaal maken wat niet normaal is. De gekozen aanpak is onbewezen, rigide en onnodig.

Dank voor uw aandacht.

Vereniging de Vierde Golf

²³ Dagblad Trouw van 8 augustus 2022